

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
FEDERACJI NA RZECZ KOBIET
I PLANOWANIA RODZINY
W 2014 ROKU

Spis treści

Rzecznictwo	4
Działania międzynarodowe	4
Działania krajowe	5
Edukacja i konferencje	6
Badania i monitoring	7
Aktywizm	7
Publikacje	8
Działania prawne Federacji w 2014 roku	8
Działania prawne krajowe	8
Sprawy	14
Działania prawne – międzynarodowe	14
Media.....	15
Rozwój organizacyjny	15
Podsumowanie i plany na 2015 rok	15
Zarząd w 2014 roku	16
Główni sponsorzy Federacji w roku 2014.....	16

W 2014 roku Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny kontynuowała działania w trzech głównych obszarach: rzecznictwa, edukacji i poradnictwa. Wiele działań miało miejsce na poziomie międzynarodowym – nasza organizacja była w Genewie i Nowym Jorku i wszędzie tam, gdzie rozstrzygały się kwestie praw kobiet, młodzieży i praw reprodukcyjnych. Nasza dyrektorka miała możliwość uczestniczyć w obradach sesji ONZ jako członkini oficjalnej delegacji rządowej, co można uznać za duży sukces naszej organizacji i wyraz uznania dla naszego wieloletniego doświadczenia w dziedzinie praw i zdrowia kobiet. Na poziomie krajowym udało się zainicjować ciekawe sojusze z innymi organizacjami oraz wzmocnić już istniejące, m.in. w ramach Koalicji na rzecz CEDAW czy Koalicji na rzecz Równych Szans. Prowadziłyśmy rozmowy na najwyższym szczeblu Ministerstwa Zdrowia, Pracy i Polityki Społecznej czy biura Pełnomocniczki Rządu ds. Równego Traktowania, szczególnie nacisk kładąc na zaniedbaną w Polsce kwestię swobodnego dostępu do środków planowania rodziny dla wszystkich bez względu na status materialny czy sytuację życiową. Wielkim sukcesem było wydanie raportu podsumowującego 20 lat funkcjonowania w Polsce tzw. Ustawy antyaborcyjnej. Nasze panele i konferencje cieszyły się dużym zainteresowaniem mediów, decydentów i społeczeństwa. Udało nam się pozyskać fundusze na dwa ważne projekty monitoringowe, których rezultaty pomogą w wywieraniu nacisków na władzę w kwestii dostępu do legalnej aborcji, antykoncepcji czy rzetelnej edukacji seksualnej.

Rzecznictwo

Działania międzynarodowe

Miniony rok na arenie międzynarodowej to okres intensywnego zaangażowania Federacji i regionalnej sieci ASTRA w rzecznictwo na poziomie ONZ.

Organizacja była przez cały rok zaangażowana w prace Sexual Rights Initiative (SRI), zajmującej się rzecznictwem na poziomie Rady Praw Człowieka ONZ. Przedstawicielki organizacji uczestniczyły w sesjach Rady Praw Człowieka ONZ w Genewie. 12 czerwca Karolina Więckiewicz zabrała głos w panelu "Kryminalizacja seksualności i reprodukcji: znaczenie, powiązania i strategie w kontekście praw człowieka". Federacja współtworzyła także i odczytywała stanowiska m.in. w sprawie rezolucji dotyczących ochrony rodziny i przemocy wobec kobiet.

Rok 2014 był dla ONZ bardzo ważny, ze względu na dwudziestą rocznicę konferencji na temat ludności i rozwoju w Kairze i przyjęcia tzw. Planu Działania. Federacji i ASTRY nie mogło zabraknąć na 47 sesji Komisji ds. Ludności i Rozwoju ONZ w Nowym Jorku. Karolina Więckiewicz wygłosiła w imieniu Federacji stanowisko, w którym zwróciła uwagę na konieczność dekryminalizacji aborcji i zagwarantowania dostępu do zdrowia reprodukcyjnego dla wszystkich kobiet. Sieć ASTRA zgłosiła również swoje stanowisko pisemne.

Przedstawicielki Federacji, ASTRY i ASTRY Youth uczestniczyły też w 58. sesji Komisji ds. Statusu Kobiet ONZ, której tematem przewodnim były „Wyzwania i osiągnięcia w implementacji Milenijnych Celów Rozwoju dla kobiet i dziewcząt”. W obradach uczestniczyła Dyrektorka Federacji Krystyna Kacpura, która była w delegacji rządowej, oraz przedstawicielki sieci ASTRA z Gruzji i Armenii.

Federacja monitorowała również prace Otwartej Grupy Roboczej ds. Celów Zrównoważonego Rozwoju i wystosowała list z rekomendacjami do Stałego Przedstawiciela RP przy ONZ w Nowym Jorku Ryszarda Sarkowicza. Znajomość procesów tworzenia globalnej polityki rozwojowej będzie niezbędna w kolejnym roku, gdy finalizowany będzie tzw. proces Post-2015 (kształtowanie nowych ram polityki rozwojowej po 2015 roku, gdy wygasają Milenijne Cele Rozwoju).

Federacja była również obecna w Parlamencie Europejskim w ważnym roku wyborczym. W marcu odbyło się w Parlamencie Europejskim w Brukseli wysłuchanie publiczne pt. „Obrona praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego - jak zapewnić dostęp do nich wszystkim kobietom”. Spotkanie zorganizowała grupa polityczna GUE/NGL. W programie obrad znalazła się dyskusja nad globalnymi europejskimi wyzwaniami oraz omówienie przykładów działań z kilku krajów UE. Sytuację w Polsce omówiła przedstawicielka Federacji Anka Grzywacz.

9 kwietnia 2014 r. odbyła się konferencja „Obywatelstwo dla kogo? Obywatelstwo uwzględniające płeć kluczem do demokracji”. Wydarzenie zostało zorganizowane w Brukseli przez Grupę GUE-NGL i Komitet FEMM we współpracy z Europejską Inicjatywą Feministyczną. Do grona prelegentów i prelegentek zaproszono Krystynę Kacpurę, Dyrektorkę Federacji, która zwróciła uwagę na fakt, że prawa reprodukcyjne są kluczowym obszarem dla równości płci, a zatem powinny one zostać włączone do koncepcji obywatelstwa – rozumianej nie tylko jako status prawny, ale także, co ważniejsze, jako korzystanie z praw oraz współuczestniczenie w rządzeniu i społeczeństwie obywatelskim.

Federacja solidaryzowała się także z Litwinkami w obliczu prób zaostrenia obowiązującej w tym kraju ustawy. W myśl nowego prawa zakazana byłaby aborcja w przypadku wykrycia ciężkiej, nawet śmiertelnej, wady płodu, a w przypadku ciąży powstałej w wyniku czynu zabronionego aborcja możliwa byłaby tylko do 12 tygodnia po wcześniejszym udowodnieniu, że do gwałtu doszło. Kobieta, która dokona aborcji nielegalnie będzie mogła trafić do więzienia. Federacja zachęcała swoich sympatyków i sympatyczki do przesyłania zdjęć z hasłami popierającymi prawo kobiet do decydowania o swojej rozrodczości oraz zbierała podpisy pod petycją.

Działania krajowe

Wyniki działań międzynarodowych, prowadzonych przez Koalicję na rzecz CEDAW, w której oprócz Federacji są m.in. takie organizacje jak Polskie Towarzystwo Prawa

Antydyskryminacyjnego, Fundacja Feminoteka i Fundacja im. Izabeli Jarugi-Nowackiej, zostały przeniesione na poziom rzecznictwa krajowego. W październiku odbyła się w Federacji konferencja prasowa, podczas której zaprezentowane zostało stanowisko oraz rekomendacje Koalicji zawarte w raporcie alternatywnym do rządowego sprawozdania z wykonania konwencji ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet za lata 2002-2010. Raport Koalicji i jej stanowisko spotkały się z dużym zainteresowaniem Komitetu CEDAW. Podczas indywidualnego spotkania dotyczącego już tylko Polski omawiano m.in. wpływ Kościoła katolickiego na edukację i stanowienie prawa, ochronę przed dyskryminacją w innych obszarach niż rynek pracy, dostęp do antykoncepcji, edukacji seksualnej i aborcji, dysproporcję w zarobkach kobiet i mężczyzn.

Federacja była w stałym kontakcie z biurem Pełnomocniczki ds. Równego Traktowania, przedstawiając rekomendacje, prosząc o interwencje oraz uczestnicząc w spotkaniach tematycznych. Na spotkaniu z organizacjami pozarządowymi 15 września wspólnie ustalano priorytety odnoszące się do różnych zagadnień równościowych, możliwe do zrealizowania w krótkim terminie. Przewodnim tematem była ratyfikacja Konwencji antyprzemocowej. Dyrektorka Federacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny Krystyna Kacpura zwróciła uwagę na konieczność uregulowania zasad stosowania klauzuli sumienia przez lekarzy w związku z ograniczeniem z tego powodu dostępu do legalnych usług z zakresu zdrowia reprodukcyjnego, zapewnienia bezpłatnego dostępu do antykoncepcji najuboższym kobietom zwłaszcza tym, które są pod opieką ośrodków pomocy społecznej oraz wprowadzenia do szkół rzetelnej, nowoczesnej edukacji seksualnej.

Edukacja i konferencje

W styczniu Federacja zorganizowała konferencję połączoną z promocją raportu „20 lat tzw. Ustawy antyaborcyjnej w Polsce”. W dyskusję na temat skutków funkcjonowania ustawy włączyła się m.in. europosełanka prof. Joanna Senyszyn, ginekolożka dr Bożena Jawień, wiceprezeska Fundacji im. Izabeli Jarugi-Nowackiej Barbara Nowacka, a także przedstawicielki biura Rzecznika Praw Pacjenta i Rzecznika Praw Obywatelskich.

Federacja już po raz kolejny uczestniczyła w Kongresie Kobiet oraz kongresach regionalnych. W maju na VI Kongresie Kobiet Federacja oraz Grupa Edukatorów Seksualnych Ponton zorganizowały panele tematyczne, działało także stoisko z materiałami i publikacjami. Warto odnotować, że wśród dziesięciu najważniejszych postulatów kongresu znalazł się postulat "Przywrócenie kobietom praw do kontrolowania własnej rozrodczości w tym prawa do edukacji seksualnej dla wszystkich od szkoły podstawowej". Tematem panelu Federacji były społeczne skutki braku dostępu do antykoncepcji, z kolei Ponton zaproponował debatę „Edukacja seksualna to nie wróg rodziny”. Tuż po panelu odbyła się debata z ministerką edukacji narodowej Joanną Kluzik Rostkowską, w której w imieniu Grupy Ponton wzięła udział Aleksandra Józefowska. Dyrektorka Federacji Krystyna Kacpura wzięła również udział w debacie "10 lat w Unii Europejskiej oczami kobiet. Nadzieje a rzeczywistość”.

We wrześniu Dyrektorka Federacji Krystyna Kacpura wzięła udział w II koszalińskim Kongresie Kobiet. Była panelistką w dyskusji dotyczącej edukacji seksualnej pt. "Mam prawo wiedzieć. Edukacja seksualna to nie seksualizacja." W panelu wzięły też udział nauczycielki przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie, policjantki oraz opiekunka z ośrodka wychowawczego dla młodzieży.

Badania i monitoring

Federacja rozpoczęła w 2014 r. realizację dwóch projektów monitoringowych, finansowanych w ramach programu Obywatele dla Demokracji z funduszy EOG: „Kontrola realizacji praw kobiet w obszarze zdrowia” i „Kontrola realizacji prawa młodzieży do edukacji seksualnej”. Zostaną one omówione w sprawozdaniu z działań prawnych (poniżej) oraz w raporcie rocznym Grupy Ponton.

Aktywizm

Jak co roku zespół Federacji i edukatorki Grupy Ponton maszerowały w XV warszawskiej Manifie, która 9 marca przeszła przez miasto pod hasłem "Równość w szkole, w domu, w pracy". Z platformy przemawiała edukatorka seksualna Grupy Ponton Alina Synakiewicz, która zwróciła uwagę na znaczenie rzetelnej edukacji seksualnej w szkołach, jako jednego z komponentów edukacji równościowej.

Federacja aktywnie włączyła się w międzynarodowe obchody 28 maja – Międzynarodowego Dnia Działań na rzecz Zdrowia Kobiet. Prowadzone w mediach społecznościowych działania były okazją do mobilizacji nowych środowisk i zwolenniczek/zwolenników. Swoje postulaty dotyczące praw reprodukcyjnych przesyłały m.in. zwolenniczki i uczestniczki warsztatów Fundacji Rodzić po Ludzku. Działanie było skuteczną strategią uświadomienia społeczeństwu, że zdrowie reprodukcyjne to cały szereg zagadnień, w tym prawa do badań prenatalnych, antykoncepcji, godnego porodu i bezpiecznej aborcji.

13 czerwca 2014 roku pod Sejmem odbył się zorganizowany przez organizacje pozarządowe i działaczki/y protest "Chcemy opieki medycznej, a nie watykańskiej!". Wiec był reakcją na tzw. Deklarację wiary lekarzy i studentów medycyny, w myśl której skrajnie konserwatywni pracownicy i pracowniczki systemu opieki zdrowotnej zadeklarowali, że nie będą wykonywać niektórych świadczeń (aborcji, badania prenatalne, wypisywanie recept na antykoncepcję)m, gdyż stawiają prawo boże nad ludzkim. Przedstawicielki Federacji i Grupy Edukatorów Seksualnych Ponton wygłosiły przemówienia na temat nadużywania klauzuli sumienia przez lekarzy ginekologów oraz ideologizacji przedmiotu Wychowanie do życia w Rodzinie.

28 września, w Międzynarodowym Dniu Działań na rzecz Bezpiecznej i Legalnej Aborcji zawiązana z inicjatywy Federacji koalicja organizacji działających w obszarze praw człowieka i popierających prawo do bezpiecznej i legalnej aborcji oraz aktywistów i aktywistek pro-choice zorganizowała happening pod hasłem: „Kobiety cierpią w milczeniu” na Placu Zamkowym w Warszawie.

Wysłuchaliśmy historii kobiet, które doświadczyły negatywnych skutków obowiązującego w Polsce restrykcyjnego prawa aborcyjnego. W symboliczny sposób udało się pokazać, że kobiety są w swoim doświadczeniu samotne i anonimowe, nie opowiadają swoich historii aborcyjnych publicznie z odsłoniętą twarzą, wstydzą się i boją. Głosu historiom kobiet udzieliły wokalistka Maria Sadowska i aktorka Magdalena Kerel. Koalicja była kolejnym przykładem sukcesu we współpracy z organizacjami prawnoczułymi, w tym Fundacją Helsińską i KPH.

Federacja włączyła się w listopadzie w kampanię 16 Dni Działań Przeciwko Przemocy ze względu na Płeć. Zespół uczestniczył m.in. w marszu przeciwko przemocy wobec kobiet, zorganizowanym przez Stowarzyszenie Kongres Kobiet.

Publikacje

W związku z ostatnimi doniesieniami o coraz częstszych przypadkach stosowania i nadużyć w stosowaniu klauzuli sumienia przez lekarzy Federacja na rzecz Kobiet i Planowania rodziny przygotowała poradnik prawny poradnika **"Jak postępować w przypadku odmowy wystawienia recepty na antykoncepcję oraz odmowy wykonania aborcji"**, z którego pacjentka dowie się krok po kroku jak postępować aby wyegzekwować zagwarantowane prawem świadczenia medyczne (zabieg przerwania ciąży lub uzyskanie recepty na środki antykoncepcyjne). **To pierwsza tak wyczerpująca publikacja na ten temat.** Odpowiada ona na potrzeby kobiet, które zgłaszają się do Federacji z prośbą o wskazówki lub pomoc prawną, gdyż odmówiono im tych świadczeń.

Federacja przygotowała obszerny raport „20 lat tzw. Ustawy antyaborcyjnej w Polsce” w wersji polskiej i angielskiej. Został on rozesłany do mediów oraz posłanek i posłów i spotkał się z ich zainteresowaniem, czego dowodem jest zacytowanie 7 lutego podczas sejmowej debaty na temat działań biura Rzecznika Praw Pacjenta przez posła Twojego Ruchu Łukasza Krupę jego fragmentów.

Z okazji 28 września Federacja przygotowała ulotkę „Dostęp do bezpiecznej i legalnej aborcji”, zawierającą odpowiedzi na najczęstsze pytania dotyczące tego zagadnienia.

Działania prawne Federacji w 2014 roku

Działania prawne krajowe

Prawo do sprzeciwu

Przez cały 2014 rok kontynuowane były działania prawne w kierunku zmiany przepisu o prawie pacjenta do złożenia sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza. Kwestia konieczności

dialogu pomiędzy Federacją oraz innymi organizacjami pozarządowymi a stroną rządową wyniknęła podczas posiedzenia Międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka już w grudniu 2013 roku. Z inicjatywy Federacji odbyła się dyskusja na ten temat i padła deklaracja chęci spotkania w węższym specjalistycznym gronie, aby omówić te kwestie. Do spotkania doszło 6 lutego 2014 roku w siedzibie Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Udział w nim wzięli przedstawiciele Ministerstwa Zdrowia oraz Rzecznika Praw Pacjenta, a także MSZ (jako inicjatora spotkania). Zaproszono również organizację Amnesty International. Na spotkaniu obecni byli przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, które prowadziło własną analizę spraw o sprzeciw i które wspiera Federację w działaniach na rzecz określonych zmian w prawie. Na bazie tego spotkania ustalono, że Federacja przedstawi swoje sugestie zmian w założeniach do projektu Ustawy. Zostały one przesłane w ustalonym terminie. We wrześniu 2014 roku dokument z założeniami został uzupełniony i wiele rekomendacji Federacji zostało w nim uwzględnionych – przede wszystkim usunięcie wymogu podania podstawy prawnej w sprzeciwie, skrócenie czasu na wydanie orzeczenia przez Komisję lekarską, obowiązek badania lekarskiego, zapewnienie uczestnictwa osobie składającej sprzeciw oraz możliwość reprezentowania przez pełnomocnika.

Tematyka sprzeciwu była też poruszana przy innych okazjach, kiedy to Federacja informowała o tym rozmaite grona. Kwestia zmian prawa została poruszona również na posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się 4 grudnia 2014 roku. Sprawą zasadniczą było to, że mimo upływu roku od pierwszego dokumentu z założeniami wciąż nie został stworzony projekt Ustawy, co Federacja wyraźnie zaznaczyła na spotkaniu. Działania rzecznicze związane z tym projektem zostały więc zaplanowane i będą wdrożone w 2015 roku.

Klauzula sumienia

Klauzula sumienia jest jednym z najważniejszych zagadnień prawnych w pracy Federacji. Jest też jednym z elementów wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich z zakresu zdrowia reprodukcyjnego. Federacja na bieżąco monitoruje kwestie związane ze stosowaniem klauzuli sumienia przez lekarzy oraz inne wydarzenia związane z tą instytucją. W wyniku tych działań przekonanie Federacji o tym, że klauzula sumienia nie funkcjonuje prawidłowo potwierdza się regularnie. W roku 2013 stanowisko na temat stosowania klauzuli wydał Komitet Bioetyki Polskiej Akademii Nauk. Było to stanowisko progresywne i w znacznej mierze odzwierciedlające standard stosowania klauzuli sumienia postulowany przez Federację. Odpowiedzią na to stanowisko było to opracowane przez Episkopat Polski w 2014 roku. 20 lutego odbyło się również seminarium poświęcone tej kwestii, w którym Federacja wzięła udział. Stanowisko Episkopatu, co do którego Federacja wydała krytyczną opinię, zawiera szereg przekłamań o charakterze prawnym i faktycznym oraz stanowi swego rodzaju namowę dla lekarzy do łamania prawa za przyzwoleniem nauki Kościoła. Kontynuacją tych negatywnych działań była sprawa „Deklaracji wiary”, w której również

nawoływano lekarzy do oświadczenia, że są przeciwni określonym procedurom medycznym, które nie wpisują się w tak zwaną naukę Kościoła katolickiego. Federacja wyraziła swoje krytyczne stanowisko w tej sprawie.

W czerwcu 2014 roku w warszawskim szpitalu miała miejsce odmowa aborcji ze względu na światopogląd dyrektora placówki. Federacja podjęła szereg działań – wyraziła swoje krytyczne stanowisko dla takiej sytuacji, ogłosiła chęć niesienia pomocy prawnej osobom, które doświadczyły podobnych problemów i monitorowała sprawę. W odpowiedzi na tę sytuację powstała praktyczna instrukcja dla kobiet, którym odmawia się dostępu do antykoncepcji i aborcji. Została wydana w formie dokumentu dostępnego online. We wrześniu 2014 roku została wydrukowana w formie ulotki i jest dystrybuowana.

Prowadzone były prace koncepcyjne nad zorganizowaniem międzynarodowego seminarium dotyczącego klauzuli sumienia, prowadzone rozmowy z potencjalnymi partnerami, które będą kontynuowane w 2015 roku. Planowane jest wydanie raportu analitycznego w sprawie stosowania klauzuli sumienia. Zawarte w nim zostaną aspekty samego kształtu prawa, praktyki jego stosowania oraz standardów międzynarodowych, problemów i patologii oraz dobrych praktyk. Celem będzie wypracowanie rekomendacji zmian w prawie.

Pomoc społeczna – poradnictwo

Federacja w toku swoich bieżących działań przez wiele lat nabrała przekonania, że istnieje poważny problem w zakresie dostępu do usług i świadczeń zdrowia reprodukcyjnego dla kobiet zagrożonych wykluczeniem, co jest powiązane również z działaniem systemu pomocy społecznej. W związku z tym Federacja przeprowadziła analizę prawną Ustawy o pomocy społecznej oraz aktów wykonawczych do tej ustawy pod kątem możliwości włączenia poradnictwa z zakresu planowania rodziny do systemu pomocy społecznej. Analiza ta wykazała brak prawnych przeszkód do podjęcia przez resort pracy i polityki społecznej odpowiednich działań. W oparciu o tę analizę w roku 2013 podjęte były próby rzecznictwa w zakresie zmian systemowych, które nie przyniosły oczekiwanego rezultatu. Dlatego kolejna próba została podjęta przy pomocy Pełnomocniczki rządu ds. równego traktowania. 16 stycznia 2014 roku odbyło się spotkanie, na którym obecni byli również przedstawiciele Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Zdrowia. Zostały ustalone kierunki dalszego działania, które jednak nie były w pełnej mierze odzwierciedleniem postulatów Federacji. Ich kontynuacja zaś została utrudniona poprzez odejście ze stanowiska Pełnomocniczki osoby, która sprzyjała tym zmianom. Federacja wciąż jednak traktuje sprawę dostępu do poradnictwa i środków antykoncepcyjnych jako bardzo ważną. W roku 2014 były prowadzone prace nad projektami związanymi z tą sferą działalności. Działania w tym kierunku będą podejmowane w dalszym ciągu w roku 2015.

Komisja kodyfikacyjna

Pod koniec 2013 roku do publicznej wiadomości przekazany został projekt zmiany Kodeksu karnego przygotowany w toku prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego – ciała doradczego działającego przy Ministrze Sprawiedliwości. Kluczowe z punktu widzenia działań statutowych Federacji było proponowane brzmienie przepisów rozdziału XIX Kodeksu. Proponuje się w nim rozszerzenie definicji dzieciobójstwa, odpowiedzialność za inne przestępstwa przeciwko człowiekowi w prenatalnej fazie rozwoju oraz zmianę przepisów dotyczących aborcji poprzez zmianę języka oraz niejasne wprowadzenie wyłączenia odpowiedzialności lekarzy. W związku z bardzo poważną ingerencją w dotychczasowe przepisy oraz wieloma nieporozumieniami dotyczącymi tego, co ich treść naprawdę oznacza, jaki jest status Komisji oraz jej faktyczna rola w procesie legislacyjnym, Federacja na bieżąco monitorowała wszelkie wydarzenia związane z tym projektem, wystosowała pismo do Premiera w sprawie Komisji, brała udział w debacie publicznej na ten temat poprzez wypowiedzi w mediach oraz przygotowała stanowisko. 21 stycznia 2014 roku odbyła się konferencja zorganizowana przez Komisję, na którą Federacja, jako organizacja, która brała udział w publicznej debacie, została zaproszona. Prawniczka Federacji wzięła udział w dyskusji i przedstawiła analizę prawną proponowanych rozwiązań.

Federacja przygotowała również obszerną opinię prawną dotyczącą proponowanych rozwiązań w oparciu o ich treść, uzasadnienie oraz argumenty, które zostały przytoczone na konferencji. Opinia została przekazana Komisji.

Federacja monitoruje proces wokół proponowanego przez Komisję projektu zmiany przepisów.

Wykonywanie wyroków ETPCz

Federacja na bieżąco monitoruje wykonywanie wyroków Trybunału w sprawach polskich (Tysiąc, R.R. oraz P. i S.). Najważniejsze rekomendacje zawarte w wyrokach dotyczą faktycznego dostępu do legalnej aborcji i badań prenatalnych (w tym uregulowania środka odwoławczego), klauzuli sumienia oraz tak zwanego „efektu mrożącego” przepisów karnych na dostęp do legalnych zabiegów przerywania ciąży. Wykonanie żadnego z wyroków wciąż nie zostało zatwierdzone przez Komitet Ministrów Rady Europy, a zdaniem Federacji rząd polski nie podjął wystarczających działań ku temu, aby sytuacja dostępu kobiet do legalnych zabiegów się poprawiła.

Federacja po raz kolejny przedstawiła swoje stanowisko na posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu ds. ETPCz (o czym była mowa powyżej).

Ponadto wraz z Center for Reproductive Rights Federacja przygotowała dwa raporty dotyczące wykonania wyroków w sprawie P. i S. przeciwko Polsce oraz R.R. przeciwko Polsce dla Komitetu Ministrów Rady Europy, które zostały przekazane Komitetowi. Na bieżąco monitorowane są prace Komitetu.

W 2014 roku została powołana Podkomisja Sejmowa ds. wykonywania wyroków ETPCz. Dlatego też w tym roku nie odbyło się w tej sprawie posiedzenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, na którym zwyczajowo federacja przedstawia stanowisko w sprawie wyroków z zakresu zdrowia reprodukcyjnego.

W roku 2014 jednak nie odbyło się posiedzenie Podkomisji poświęcone wyrokom w sprawach o prawa reprodukcyjne. Federacja na bieżąco śledzi plany prac Podkomisji, aby wziąć udział w tym posiedzeniu, na którym będą poruszane problemy związane z wykonywaniem wyroków w sprawach reprodukcyjnych.

Wykonywanie ustawy

Federacja, jak co roku, przedstawiła obszerny komentarz do sprawozdania rządu z wykonywania i o skutkach stosowania *Ustawy o planowaniu rodziny*. Sprawozdanie zostało przedstawione Sejmowi dopiero w styczniu 2014 roku. Swój Komentarz Federacja przedstawiła na piśmie odpowiednim instytucjom oraz poruszyła kwestie w nim zawarte na seminarium poświęconym Ustawie, które odbyło się 31 stycznia.

W sprawozdaniu rządu nie znalazły odzwierciedlenia rekomendacje Federacji, choć Federacja została wymieniona przy okazji poruszenia tematu podziemia aborcyjnego. Nadal jednak nie została przeprowadzona analiza zjawiska i innych skutków działania Ustawy, mimo wieloletniego podkreślania przez Federację, że należy to zrobić. Także, mimo apelu wystosowanego przez Federację w czerwcu 2014 roku, Sejm nie zajął się sprawą przyjęcia sprawozdania przez cały 2014 rok. Podobnie jak w roku 2013, także w tym Rząd nie sprawo zdał się z realizacji Ustawy w terminie w niej wymaganym, co zostało też poruszone przez Federację na posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu ds. ETPCz.

Podczas procesu sprawozdawania się rządu ze stosowania Konwencji CEDAW, członkowie Komitetu (patrz niżej) byli bardzo zainteresowani kwestią funkcjonowania Ustawy – przede wszystkim skali podziemia aborcyjnego w Polsce, co jest i będzie używane przez Federację w toku monitoringu funkcjonowania ustawy.

Projekt „Monitoring realizacji praw kobiet w obszarze zdrowia”

Federacja rozpoczęła nowy projekt, w którym poddaje monitoringowi instytucje zdefiniowane jako te, które mają stać na straży realizacji praw kobiet w zakresie zdrowia. Należą do nich: Rzecznik Praw Pacjenta, instytucje systemu odpowiedzialności zawodowej lekarzy, pielęgniarek i położnych oraz farmaceutów, inspektoraty farmaceutyczne, Narodowy Fundusz Zdrowia, Wojewódzkie Komisje ds. orzekania o zdarzeniach medycznych oraz sądy powszechne (w różnych zakresach cywilne i karne). Zespół projektu składa się z prawniczek będących członkiniami Zespołu Pomocy Prawnej. W okresie od czerwca do września przeprowadzono

wstępny monitoring (nie objął on sądów), który wykazał, że instytucje te niechętnie udzielają informacji w trybie dostępu do informacji publicznej. Te zaś, które udzieliły odpowiedzi w większości nie wykazały spraw będących w zainteresowaniu projektu. Zaś tam, gdzie wykazano sprawy, sprawiano trudność w dostępie do dokumentów. Została przeprowadzona analiza wstępnego monitoringu a w grudniu 2014 zaczęła się druga tura. Projekt będzie kontynuowany przez cały rok 2015.

Koalicja na rzecz równych szans

Federacja jest jedną z organizacji członkowskich Koalicji. Federacja angażuje się w działania prawne Koalicji, uczestniczy w dorocznych spotkaniach oraz grupach roboczych. W roku 2014 prawniczka Federacji została członkinią Rady Programowej Koalicji. Uczestniczyła też w regionalnym spotkaniu koalicji antydyskryminacyjnych z Europy Środkowej i Wschodniej, podczas którego wypracowywane były możliwości i zakresy współpracy w ramach przeciwdziałania dyskryminacji w różnych obszarach.

Telefon zaufania

W Telefonie Zaufania porady prawne udzielane są dwa razy w tygodniu (we wtorki i czwartki). Najczęściej poruszonymi tematami są te z zakresu:

- *prawa cywilnego* – rozwodów, rozdzielności majątkowej, podziału majątku, spadków;
- *prawa rodzinnego* – alimentów na dzieci oraz byłego małżonka, ustalania ojcostwa, ograniczeń we władzy rodzicielskiej;
- *prawa pracy* – przede wszystkim w kontekście przepisów dotyczących ochrony macierzyństwa w kodeksie pracy, ale także dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na płeć, mobbingu;
- *praw pacjenta i innych przepisów prawa medycznego oraz farmaceutycznego* – prawa do informacji, dokumentacji, poszanowania intymności i godności, prawa do świadczeń, błędy lekarskie, a także możliwości dochodzenia roszczeń (w sądzie oraz przed wojewódzkimi komisjami ds. orzekania o zdarzeniach medycznych), odpowiedzialność zawodowa (i inna) lekarzy, klauzula sumienia, dostęp do antykoncepcji;
- *prawa karnego* – w zakresie nielegalnego przerywania ciąży, przemocy seksualnej, znęcania się, stalkingu;
- *przemocy domowej* – możliwości uzyskania pomocy, procedura Niebieskiej Karty, kwestie dowodowe w przypadku ewentualnego postępowania karnego;
- *ustawy o planowaniu rodziny* – możliwości legalnego przerywania ciąży, konsekwencji prawnych określonych zachowań kobiety ciężarnej (poddanie się zabiegowi w podziemiu, za granicą lub zakup środków farmakologicznych przez Internet itp.), obowiązków lekarzy wynikających z ustawy, prawnych możliwości dochodzenia prawa do przerywania ciąży oraz roszczeń związanych z naruszeniami w tym zakresie.

Sprawy

W 2014 roku Federacja kontynuowała prowadzenie spraw z poprzedniego roku oraz rozpoczęła prowadzenie nowych spraw. Poniżej wymienione sprawy będą też kontynuowane w roku 2015.

1. sprawa wadliwej diagnostyki płodu, w wyniku której urodziło się poważnie chore dziecko,
2. Sprawa nieprzeprowadzenia diagnostyki prenatalnej płodu, w wyniku czego kobieta nie dowiedziała się, że jest on obciążony wadą Zespołu Downa,
3. Sprawa o nieprzeprowadzenie legalnej aborcji u kobiety, której płód miał rozszczep kręgosłupa,
4. Sprawa o zagubienie embrionów in-vitro w jednej z klinik,
5. Sprawa molestowania seksualnego przez lekarza-seksuologa,
6. 2 sprawy o usunięcie macicy i przydatków kobietom bez ich zgody,
7. 2 sprawy kobiet, którym odmówiono legalnej aborcji pomimo faktu, że były w ciąży w stanie po 3 cięciach cesarskich,
8. sprawa kobiety, którą wprowadzono w błąd co do stanu jej płodu w czasie ciąży, w wyniku czego urodziła nieuleczalnie chore dziecko.

Działania prawne – międzynarodowe

CEDAW

Federacja przygotowała rozdział do raportu alternatywnego w ramach procesu sprawozdawczego do Komitetu CEDAW na temat przestrzegania praw reprodukcyjnych w Polsce w kontekście dyskryminacji ze względu na płeć. Prawniczka Federacji wzięła również udział w sesji Komitetu CEDAW w Genewie, podczas której sprawozdawał się rząd Polski. Prowadzono działania rzecznicze, aby zwrócić uwagę komitetu na najważniejsze problemy związane z dyskryminacją kobiet. Jednym z priorytetów koalicji na rzecz CEDAW (grupy współpracujących ze sobą organizacji pozarządowych, które monitorują stosowanie Konwencji CEDAW) był obszar zdrowia.

Członkowie Komitetu byli bardzo zainteresowani kwestiami wykonywania ustawy o planowaniu rodziny, 7 listopada zostały wydane rekomendacje, które będą przez Federację wykorzystywane w działalności rzeczniczej zarówno w ramach Koalicji na rzecz CEDAW, jaki w pracy bieżącej Federacji.

UPR

Kontynuując swoje zaangażowanie w proces Powszechnego Przeglądu Okresowego w odniesieniu do Polski, Federacja monitoruje proces wdrażania rekomendacji państw-członków Rady Praw Człowieka ONZ w zakresie praw reprodukcyjnych.

Media

Przedstawicielki Federacji i Grupy Edukatorów Seksualnych Ponton wielokrotnie gościły w ubiegłym roku w mediach tradycyjnych i internetowych. Do najważniejszych wystąpień można zaliczyć obszerny wywiad Moniki Tutak-Goll w magazynie "Wysokie Obcasy" z 25 lipca 2014 z naszą prawniczką Karoliną Więckiewicz, wywiad z dyrektorką Federacji Krystyną Kacpurą w „Gazecie Wyborczej” z 23 października i rozmowę o polskiej ustawie antyaborcyjnej w Polskim Radiu 24 z udziałem Krystyny Kacpury i Renaty Dancewicz w dniu 5 stycznia. Federacja komentowała bieżące wydarzenia w stacjach telewizyjnych, m.in. Polsat News, TVN, Superstacji; radiowych, m.in. w Radiu dla Ciebie, radiowej Jedynce i TOK FM.

Profile Federacji w mediach społecznościowych cieszyły się dużym zainteresowaniem. W minionym roku ponad 1200 osób polubiło profil organizacji na Facebooku, a niektóre posty były przekazywane dalej nawet przez kilkaset osób. Szczególnie dużą popularnością i miejscem ożywionych dyskusji było wydarzenie na 28 maja z okazji Dnia Działań na rzecz Zdrowia Kobiet.

Rozwój organizacyjny

W 2014 roku odbył się remont Federacji, którego celem jest poprawa komfortu pracy zespołu oraz dostosowanie biura na potrzeby prowadzenia spotkań, warsztatów i poradnictwa. Dobiega końca aktualizowanie i katalogowanie zasobów bibliotecznych i archiwum wycinków prasowych, które służą osobom prowadzącym badania i mediom.

Zespół uczestniczył w licznych szkoleniach podnoszących ich kompetencje, m.in. w cyklu szkoleń dotyczących prowadzenia skutecznego monitoringu i pozyskiwania zwolenników. Odbywały się regularne spotkania wewnętrzne zespołu oraz spotkanie strategiczne na temat przyszłych kierunków działania organizacji.

Podsumowanie i plany na 2015 rok

Rok 2014 Federacja może zaliczyć do udanych pomimo niesprzyjającego klimatu polityczno-społecznego. W ostatnim roku miały miejsce liczne ataki na prawa reprodukcyjne, w tym próby kryminalizacji edukacji seksualnej oraz pojawiły się propozycje karania kobiet, które poddały się aborcji czy nawet nieświadomie naraziły płód na utratę zdrowia. Za sukces można uznać większą współpracę z innymi organizacjami i grupami zajmującymi się szerszej prawami człowieka i walką z dyskryminacją. Celem Federacji jest podtrzymanie tych relacji oraz nawiązanie szerszej sieci kontaktów w regionach m.in. poprzez uczestnictwo w regionalnych kongresach kobiet. W 2015 roku kontynuowane będą strategiczne działania w kierunku

pozyskiwania nowych zwolenniczek i zwolenników, m.in. wśród studentów medycyny i prawa. Nawiązane w tym roku relacje z osobami publicznymi – aktorkami, dziennikarkami, piosenkarkami – będą wykorzystywane przy kampaniach społecznych i edukacyjnych.

Rok 2015 przebiegał będzie pod znakiem dwudziestej rocznicy konferencji pekińskiej (4. Światowej Konferencji Kobiet) i Federacja planuje uczestniczyć w sesji Komisji ds. Statusu Kobiet. W nadchodzącym roku zapadną także ostateczne decyzje w sprawie kształtu międzynarodowej polityki rozwojowej na najbliższe lata i zakładamy działania rzecznicze na poziomie krajowym i międzynarodowym, celem zwrócenia uwagi na kwestie praw reprodukcyjnych i praw kobiet w tych założeniach.

W zakresie rzecznictwa celem Federacji jest współpraca z eurodeputowanymi i pogłębienie relacji z niektórymi samorządami oraz monitorowanie i edukacja kandydatek i kandydatów do Sejmu w zakresie znaczenia praw reprodukcyjnych i praw kobiet dla polityki zdrowotnej i społecznej.

Zarząd w 2014 roku

W roku sprawozdawczym odbyły się 4 posiedzenia Zarządu Federacji. Członkinie Zarządu aktywnie uczestniczyły w seminariach i panelach organizowanych przez biuro. Współpracowały także przy opracowaniach stanowisk i oświadczeń Federacji w istotnych sprawach, między innymi przy opracowaniu stanowiska Federacji dotyczącego proponowanych zmian Komisji Kodyfikacyjnej do Kodeksu Karnego.

Główni sponsorzy Federacji w roku 2014

1. Fundusze Norweskie (EOG)
2. Global Fund for Women
3. Open Society Foundation
3. Fundacja im. Róży Luksemburg
4. Mama Cash
5. Center for Reproductive Rights

© Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny

Web: www.federa.org.pl

FB: www.facebook.com/federapl

Twitter: www.twitter.com/federapl

Adres: ul. Nowolipie 13/15

00-150 Warszawa

tel. 22 635 93 95

mail: federacja@federa.org.pl